

SIVISTYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 9/2013 vp

Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle val- tionalouden kehyksistä vuosille 2014 — 2017

Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle val- tionalouden kehyksistä vuosille 2014 — 2017 27.3.2013 annetun valtioneuvoston selonteon (VNS 3/2013 vp) täydentämisestä

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 10 päivänä huhtikuuta 2013 lähettäessään valtioneuvoston selonteon valtionalouden tarkistetuista kehyksistä vuosille 2014—2017 (VNS 3/2013 vp) sekä sitä täydentävän selonteon (VNS 4/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäviksi valtiovarainvaliokuntaan samalla päättänyt, että muut erikoisvaliokunnat voivat halutessaan antaa lausuntonsa valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Kati Jussila ja neuvotteleva virkamies Annika Klimenko, valtiovarainministeriö
- ylijohtaja Riitta Kaivosoja, ylijohtaja Anita Lehikoinen, ylijohtaja Eeva-Riitta Pirhonen, johtaja Kirsi Kangaspunta ja johtaja Matti Väisänen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- talousjohtaja Mika Niemelä, työ- ja elinkeinoministeriö
- pääjohtaja Aulis Pitkälä, Opetushallitus
- pääjohtaja Heikki Mannila, Suomen Akatemia
- johtaja Minna Sirnö, Taiteen edistämiskeskus

- toimialajohtaja Timo Jalonen, Turun kaupunki
- sivistystoimenjohtaja Sampo Suihko, Espoon kaupunki
- kuntayhtymän johtaja Jarmo Paloniemi, Oulun seudun koulutuskuntayhtymä
- johtaja Anneli Kangasvieri ja kehittämisspäälikkö Marja Lahtinen, Suomen Kuntaliitto
- kehittämisspäälikkö Nina Lahtinen, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- puheenjohtaja Riikka Lindroos, Suomen Rehtorit ry
- rehtori Thomas Wilhelmsson, Suomen yliopistot UNIFI ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Ammattikorkeakoulujen Rehtorineuvosto ARENE ry.
- Kemi-Tornionjokilaakson koulutuskuntayhtymä
- Raahen koulutuskuntayhtymä
- Rovaniemen koulutuskuntayhtymä
- Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien liitto - SAMOK ry
- Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
- Suomen Lukiolaisten Liitto ry
- Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry

— Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto -
SAKKI ry

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen tavoite tasapainottaa valtiontalous ja kääntää valtionvelka selkeään laskuun suhteessa kokonaistuotantoon vaalikauden loppuun mennessä tarkoittaa sitä, että kaikille hallinnonaloille kohdistuu kipeitä säästötoimenpiteitä. Talouden rakenteita uudistetaan niin, että edellytykset talouden ennusteita vahvemmalle kasvulle vahvistuvat. Nyt käsittelyssä olevalla kehyspääatöksellä vuosille 2014—2017 toteutetaan vuoden 2015 tasolla 600 miljoonan euron lisäsopeutustoimet. Päätösten johdosta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan kehys alenee kehyskaudella 5,989 miljardista eurosta 5,951 miljardiin euroon (v. 2017). Kehyksen ulkopuoliksi menoiksi opetus- ja kulttuuritoimissa arvioidaan 569 milj. euroa vuonna 2014 ja 579 milj. euroa vuonna 2017. Suurimmat menosäästöt kohdistuvat mm. kuntien valtionosuuksiin. Niistä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuuksien indeksikorotusten jäädyttämisen vaikutus vuonna 2014 on n. 54 milj. euroa.

Valiokunta jälleen korostaa sitä, että taloudellisesti vaikeina aikoina valtion tulee panostaa tutkimukseen, koulutukseen, sivistykseen ja osaamiseen. Vaikeinakin aikoina on välttämättöntä huolehtia myös koulutuksen laadusta. Laadukas koulutus tuottaa yhteiskunnan tarvitsemää työvoimaa, ja koulutuksen sekä sen tukipalvelujen avulla ennaltaehkäistään monia ongelmia sekä syrjäytymistä. Korkeatasoinen tutkimus on perusedellytys Suomen menestymisessä niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Näissä valtiontalouden oloissa on myönteistä, että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla kuitenkin panostetaan moniin tärkeisiin toimiin. Valiokunta pitää tärkeinä kehyspääatöksen sisältyviä lisäpanostuksia, joita kohdistetaan mm. nuorten koulutukseen pääsyn varmistamiseen ja nuorisotakuun toteuttamiseen.

Myönteistä on, että nuorten aikuisten osaamisohjelmaa jatketaan ja nuorten oppisopimuskoulutukseen luodaan ennakkopakso, jonka tavoitteena on alentaa niin työnantajan kuin opiskelijankin kynnystä tehdä oppisopimus.

Ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja korkeakoulutuksen järjestäjä- ja oppilaitosverkon kehittämistä jatketaan. Valiokunta on huolestunut lukiokoulutuksen tilanteesta tulevana vuosina etenkin, kun lukion valtionosuuden yksikköhinta on jo niin matala, että lukiokoulutuksen saatavuus ja laatu voivat vaarantua. Valiokunta viittaa aiempaan kantaansa, jonka mukaan lukiota tulee voida käydä kotona asuen. Valiokunta korostaa, että hallitusohjelman mukaan lukioiden rahoituspohja uudistetaan siten, että se turvaa ikäluokkien pienentyessä lukio- koulutuksen laadun ja alueellisen saavutettavuuden myös etäopetusta hyödyntäen. Edelleen tärkeä on hallitusohjelman kirjaus siitä, että lukio- rahoituksen perusteisiin sisällytetään tuloksellisuusrahoitusosuus, joka palkitsee koulutuksen laadusta ja laadun parantamisesta, esimerkiksi yksilön oppimistulosten paranemisesta ja vähäisistä keskeyttämisistä.

Ammatillisen koulutuksen tarjontaa sopeutetaan aiemmin tehtyjen päätösten mukaisesti. On erittäin tärkeää, että ammatillisen koulutuksen koulutuspaikkojen vähennyksiä ei toteuteta niin suurena kuin opetus- ja kulttuuriministeriössä viime syksynä suunniteltiin.

Oppilas- ja opiskelijahuollon kehittämistä on suunniteltu ja valmisteltu pitkään. Valiokunta pitää tärkeänä, että oppilas- ja opiskelijahuolto nyt parannetaan. Hallituksen on tarkoitus antaa asiasta esitys vielä tänä keväänä. Kuntien valtionosuuksiin kohdistuvien menosäästöjen vuoksi valiokunta on kuitenkin huolissaan kuntien mahdollisuuksista uudistuksen toteuttamiseen.

Maahanmuuttajille ja vieraskielisille suunnattava lukiokoulutukseen valmistava koulutus on hyvä avaus, ja tarpeellista olisi myös jatkossa laajentaa maahanmuuttajien koulutusmahdollisuuksia, jotta voidaan tukea kotoutumista ja lisätä maahanmuuttajien työllistymismahdollisuuksia.

Valiokunta pitää oikeana hallituksen linjaa siitä, että perusopetus on edelleenkin painopistealueena. On hyvä, että esimerkiksi opetusryhmien koon pienentämiseen tarkoitettu ns. POP-rahoitus edelleenkin säilyy. Selonteon mukaan esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmat sekä lukiokoulutuksen yleiset tavoitteet, tuntijako ja opetussuunnitelmien perusteet uudistetaan. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että perusopetuksen tuntijakoasetuksen (28.6.2012) antamisen yhteydessä valtioneuvoston pöytäkirjaan kirjattiin lausuma, jonka mukaan valtioneuvosto päättää vuonna 2013 tehtävän kehyspäättöksen yhteydessä kolmen vuosiviikkotunnin lisäyksestä perusopetuksen vähimmäistuntimäärään. Tuntijakoasetuksen esittelymuistion mukaan myös kieliohjelman monipuolistamiseksi opetuksen järjestäjille voidaan myöntää erillisaikaa. Kehyspäättöksen ei kuitenkaan valiokunnan saaman tiedon mukaan sisälly tuntijakoasetuksen antamisen yhteydessä todettuja perusopetukseen suunnattavia voimavaroja.

Valiokunta pitää myös hyvänä perusopetuslaikiin suunniteltuja muutoksia osallisuuden ja työrauhan osalta sekä oppilaskuntatoiminnan vakiinnuttamiseksi. Valiokunta pitää valitettavana, ettei kehyspäättöksen sisälly näihin uudistuksiin kohdistuvia lisävoimavaroja, vaikka lisäkustannuksia aiheutuu mm. opettajien täydennyskoulutuksen ja oppilaskuntien ohjaukseen liittyvien korvausten maksamisen takia.

Opintotukijärjestelmää uudistetaan tukemaan päätoimista opiskelua ja nopeampaa valmistumista. Opintotuki sidotaan hallitusohjelman mukaisesti indeksiin 1.8.2014 lukien. Valiokunnan mielestä opintolainavähennysjärjestelmän muuttaminen lainan takaisinmaksua turvaavaksi opintolainahyvitykseksi osaltaan kannustaa tutkinnon nykyistä tehokkaampaan suorittamiseen. Valiokunta on useissa yhteyksissä kiinnittänyt

huomiota siihen epäkohtaan, että itsenäisesti asuvilla toisen asteen opiskelijoilla opintotukeen vaikuttaa vanhempien tulot. Itsenäisesti asuvien 18—19-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden vanhempien tulorajojen korottaminen kehyspäättöksen mukaan 30 prosentilla on oikeasuuntainen toimenpide.

Valiokunnan näkemyksen mukaan ns. vapaan tulon raja opintotukilaissa on jatkossa syytä poistaa tai ainakin sitä pitäisi korottaa merkittävästi.

Varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan. Valiokunta pitää valitettavana, että kehyksiin ei ole otettu uudistamistyön vaatimaa resurssia, joka opetus- ja kulttuuriministeriön arvion mukaan on vuositasolla 35 milj. euroa.

Oppilaitosrakentamisen ja ns. homekouluongelman osalta valiokunta viittaa viime syksynä kuluvan vuoden valtion talousarviosta valtiovarainvaliokunnalle antamaansa lausuntoon ja viime vuoden joulukuussa tarkastusvaliokunnalle Rakennusten kosteus- ja homeongelmat -selvityksestä antamaansa lausuntoon (SiVL 14/2012 vp — TRO 1/2011 vp). Valiokunta pitää valitettavana, että tällä kehyspäättöksellä ei olla purkamassa sitä valtavaa oppilaitosten peruskorjaustarvetta, joka suurelta osin aiheutuu koulujen ja päiväkotien kosteus- ja homevaurioista tai rakentamisen virheistä.

Korkeakouluopetus ja tutkimus

Tutkimus. Suomen Akatemian valtuuden kokonaistasona on tehty vuonna 2012 pysyvä väjään 12 prosentin vähennys. Valiokunta pitää myönteisenä kehyspäättöksen lisäyksiä Suomen Akatemian myöntövaltuuteen vuodesta 2014 lähtien 10 miljoonalla eurolla vuodessa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-ohjelman toteuttamiseen ottaen huomioon ICT2015-ohjelma. Kertaluonteinen 17 milj. euron vähennys huomioon ottaen myöntövaltuus kuitenkin pienenee vuonna 2014. Tämä luonnollisesti vaikuttaa tutkimusmäärärahoihin myös myöhemmin vuosina. Kun otetaan huomioon sektoritutkimukseen eri hallinnonaloilla kohdistuvat säästöt, on kokonaisvaikutus huolestuttava. Tutkimusrahoituksen

vähennykset vaikuttavat myös suoraan yliopistojen toimintaan. Vaarana on, että esim. evo-rahoituksen vähennykset vaikuttavat lääkärikoulutuksen asianmukaiseen hoitamiseen ja kliinisen tutkimuksen tekemiseen.

Valiokunta painottaa, että tutkimuksen rooli on merkittävä maamme tulevaisuuden rakentamisessa. Valiokunta pitää tärkeänä, että valtiovarainvaliokunta tarkastelee tutkimusrahoitusta kokonaisuutena ja ottaa huomioon, miten eri hallinnoaloilla tehtävät toimenpiteet kaiken kaikkiaan vaikuttavat suomalaiseen tutkimustyöhön. Toisaalta lisäykset määrärahoihin, joita voi hakea laajempi joukko ja joista hakijat joutuvat kilpailemaan, voivat johtaa laadun paraneamiseen. Valiokunta yhtyy tiedeyhteisön huoleen siitä, että tutkimus ei ole painopistealueena, vaikka selkeästi voidaan todeta, että niin laadukkaan perustutkimuksen kuin soveltavan tutkimuksen turvaaminen vaikeina aikoina on hyödyllistä Suomelle.

Valtion ns. sektoritutkimusta ollaan uudistamassa. Valiokunta muistuttaa, että itse tutkimuksen tarve ei vähene siinäkään tapauksessa, että valtion tutkimuslaitosten rakenteita uudistetaan.

Yliopistojen valtionrahoitus. Yliopistojen valtionrahoituksessa hallitusohjelman mukaiset menosäästöt on toteutettu hallituskauden aikana etupainotteisesti, mutta vuodelle 2014 kohdentuu vielä 20 miljoonan euron säästövelvoite. On kuitenkin eittäin tärkeää, että ns. yliopistoindeksi on täysimääräisenä voimassa ensi vuonna. Sen vaikutus on 41,4 milj. euroa.

Sivistysvaliokunta on antanut 13.3.2013 lausunnon opetusministeriölle yliopistolakiuudistuksen vaikutuksista (SiVL 4/2013 vp — MINS 1/2013 vp). Lausunnossa valiokunta mm. piti välttämättömänä saada viimeistään vuonna 2016 selvityksen yliopistojen rahoitustason ja -järjestelmän muutosten vaikutuksista yliopistojen toimintaan. Valiokunta painottaa, että yliopistojen toiminnan tulokset ovat ratkaisevia, kun tavoitellaan laadukasta tiedettä ja tutkimusta, taloudellista kasvua ja hyvinvointia koulutuksen, tutkimuksen ja innovaatioiden avulla.

Ammattikorkeakoulut. Kehyspäättöksen mukaan ammattikorkeakouluja koskevaa lainsäädäntöä muutetaan 1.1.2014 lukien vauhdittamaan ammattikorkeakoulujen rakenteellista uudistamista sekä toiminnan laadun ja vaikuttavuuden parantamista. Sivistysvaliokunnassa on parhaillaan käsiteltävänä tätä koskeva hallituksen esitys (HE 9/2013 vp), josta valiokunnan mietintö on lähiaikoina valmistumassa.

Selonteon mukaan valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksen aikataulussa arvioidaan, miten ammattikorkeakoulujen rahoituksen siirto kunnilta valtiolle ja oikeushenkilöaseman muuttaminen toteutetaan. Uudistuksen tueksi valtio varautuu tekemään ammattikorkeakouluihin finanssisijoituksia vuonna 2015.

Valiokunta katsoo, että ammattikorkeakouluuudistuksen toimeenpanoa vaikeuttaa se, että opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusindeksi jäädytetään vuodeksi 2014.

Kulttuuripolitiikan rahoitus

Selonteon mukaan julkisen talouden kestävyysvajeen ja valtion velkaantumiskehityksen hallitsemiseksi valtionosuuksiin ja -avustuksiin teattereille, orkestereille ja museoille kohdistuvia säästöjä jatketaan vuoden 2015 jälkeen muuttamalla määräaikainen säästölaki pysyväksi. Kehyskaudella paineet taiteen julkisen rahoituksen leikkauksiin kasvavat myös kuntatasolla. Valiokunta on huolissaan kirjastojen, taiteen ja muun kulttuurin julkisen rahoituksen leikkauksista ja niiden haitallisesta vaikutuksesta kansalaisten mahdollisuuksiin käyttää eri puolilla maata kansalaisten hyvinvoinnin kannalta tärkeitä palveluita.

Kehyksen ulkopuolisista menoista veikkauksen ja raha-arpapeliin tuoton jakaminen kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle. Veikkausvoittovarojen tuoton arvioitu kasvu on 1 % kunakin kehysvuonna. Säästöpainetta kulttuurin toiminnoissa luo ennen kaikkea se, että valtion taidemuseo, joka tähän saakka on rahoitettu budjettivaroilla, on hallitusohjelman mukaisesti päätetty muuttaa Kansallisgalleriaksi vuoden 2014 alusta ja sen menoja rahoitetaan

jatkossa veikkausvoittovaroista. Valiokunta pitää oikeana toimenpiteenä sitä, että siirron vaikutuksia muille taiteen ja kulttuurin edunsaajille pehmennetään purkamalla Veikkaus Oy:n jakamattomien voittovarojen rahastoa määräaikaaisesti.

Valiokunta pitää tärkeänä kehyspäättöksen kirjausta siitä, että valtioneuvosto tekee kevään 2013 aikana opetus- ja kulttuuriministeriön esityksestä periaatepäättöksen luovan talouden poikkihallinnollisesta kehittämisestä. Valiokunta katsoo, että periaatepäättöksen jälkeen on asiaa viipymättä myös jatkovalmisteltava, jotta luovan osaamisen talouskasvua voidaan myös valtion toimenpitein vahvistaa. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että sosiaali- ja terveysministeriön asettama luovilla aloilla työskentelevien sosiaaliturvatyöryhmän määräaika päättyy huhtikuun lopussa. Vielä ei ole tiedossa, missä määrin työryhmän loppuraportti vastaa taiteilijoiden ja muiden itse itsensä työllistävien sosiaaliturvaa koskeviin puutteisiin. Valiokunta kiirehtii myös taiteilijoiden eläke- ja sosiaaliturvan kehittämistä koskevien kysymysten ratkaisemista työryhmän työn valmistuttua.

Kehysselonteko linjaa hallitusohjelman mukaisesti työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla, että työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikassa määrärahoja kohdistetaan työllisyyttä ja kasvua edistäviin toimenpiteisiin, varsinkin pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työllistymisen parantamiseksi. Sivistysvaliokunnan mielestä kotouttamistyössä sekä työllisyyttä ja kasvua edistävässä toimissa tulee huomioida myös taiteilijoiden ja muiden itse itsensä työllistävien tarpeet.

Muuta

Opetushallituksen toimintamenot. Uusien opiskelijavalintajärjestelmien käyttöönotto ja ylläpito edellyttävät Opetushallitukselle suunnattujen määrärahojen mitoittamista niin, että tehtävät voidaan asianmukaisesti hoitaa. Siirtymävaiheessa, jolloin käytössä on sekä nykyinen että uusi järjestelmä, lisävoimavarojen tarve on merkittävä. Valtiovarainvaliokunnan ehdotuksesta eduskunta hyväksyi vuoden 2013 talousarvion hyväksymisen yhteydessä lausuman, jossa eduskunta edellyttää, että hallitus osoittaa kehyspäättöksessään riittävät resurssit Opetushallituksen vastaaman oppijan verkkopalvelukokonaisuuden kehittämiseen ja ylläpitoon. Palvelu on olennainen osa nuorten koulutustakuun toteutumista. Sivistysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan valtioneuvosto ei kehyspäättöksessä ole ottanut huomioon eduskunnan lausumaa.

Kehyskaudella Opetushallitukselle tulee myös uusia ja lisätehtäviä, kun varhaiskasvatustalainsäädäntöä uudistetaan. Sivistysvaliokunta pitää välttämättömänä uudistuksen toteuttamisen asianmukaisen hoitamisen kannalta, että Opetushallitukselle varataan tähän riittävä henkilöstö ja määrärahat. Valiokunta myös viittaa lausuntoonsa päivähoidon hallinnon ja ohjauksen siirtoa koskevasta hallituksen esityksestä (SiVL 13/2012 vp — HE 159/2012 vp).

Lausunto

Lausuntonaan sivistysvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

SiVL 9/2013 vp — VNS 3/2013 vp, VNS 4/2013 vp

Helsingissä 26 päivänä huhtikuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Raija Vahasalo /kok	Kimmo Kivelä /ps (osittain)
vpj.	Inkeri Kerola /kesk	Sanna Lauslahti /kok
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Mika Niikko /ps (osittain)
	Ritva Elomaa /ps	Mikaela Nylander /r
	Eeva-Johanna Eloranta /sd	Tuula Peltonen /sd
	Leena Harkimo /kok	Tuomo Puumala /kesk (osittain)
	Mikael Jungner /sd (osittain)	Simo Rundgren /kesk.
	Pauli Kiuru /kok	

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1***Perustelut***

Valtiontalouden kehykset vuosille 2014—2017 eivät paranna julkisen sektorin edellytyksiä hoitaa velvoitteitaan eivätkä edes kaikilta osin ole linjassa hallitusohjelman kanssa. Hallitusohjelmassa korostetaan talouskasvua ja kilpailukykyä, mutta kehykset eivät koulutuksen osalta näitä tavoitteita tue. Suomen valttikortti on korkeatasoinen osaaminen ja ammattitaito, mutta tästä huolimatta kehyspäätöksessä toteutetaan leikkauksia, jotka heikentävät mahdollisuuksia laadukkaana opetuksen ja tutkimuksen toteuttamiseksi.

Laadukas opetus ja tutkimus

Valtionosuudet on tarkoitettu turvaamaan kansalaisten peruspalvelut, kuten opetus. Historiallisen suuret valtionosuusleikkaukset ovat kuitenkin viemässä pohjan kuntien kyvyltä rahoittaa peruspalveluja. Nämä leikkaukset heikentävät muun muassa mahdollisuuksia kattavan kouluverkon ylläpitämiseen ja riittävän opetushenkilökunnan palkkaamiseen. Leikkaukset eivät tue hallitusohjelman tavoitetta suomalaisten nostamiseksi maailman osaavimmaksi kansaksi vuoteen 2020 mennessä. Laadukkaana opetuksen turvaamiseksi ryhmäkokojen pienentämiseen on varattava enemmän resursseja, samoin opintojen ohjaukseen.

Kehykset eivät paranna yliopistojen tilannetta, sillä vuosina 2012 ja 2013 tehtyjä leikkauksia ei aiota kompensoida. Yliopistojen edellytykset laadukkaaseen opetus- ja tutkimustyöhön eivät parane, eivätkä mahdollisuudet riittävän henkilökunnan palkkaamiseksi toteudu. Osa yliopistoista joutuu jopa kohdistamaan opetus- ja kulttuuriministeriöltä saamansa strategisen rahoituksen palkka- ja vuokratuluihin. Myös Suomen Akatemian myöntövaltuuden leikkaaminen vähentää korkeimman tasoista tutkimusta. Perustutkimukseen pitäisi panostaa, jotta edellytykset uusille innovaatioille olisivat otolliset.

Yliopistoille on varattava lisää resursseja, jotta korkeatasoinen tutkimus ja opetus voidaan turvata.

Kouluverkon kattavuus ja koulurakennusten kunto

Valtionosuusleikkaukset heikentävät mahdollisuuksia kattavan kouluverkon ylläpitämiseen. Ammattikoulujen ja ammattikorkeakoulujen opiskelupaikkojen vähentäminen ja niiden keskittäminen kasvukeskuksiin ei tue koko Suomen pitämistä asuttuna, vaan kiihdyttää entisestään väestön pakkautumista alueille, joilla on jo muutenkin pulaa kohtuuhintaisista asunnoista ja vaikeuksia palveluiden järjestämisessä. Kattavan kouluverkon ylläpitämiseksi on varattava riittävät resurssit ja ammattikoulujen ja ammattikorkeakoulujen riittävästä rahoituksesta on huolehdittava. Opiskelun pitää olla mahdollista kaikkialla Suomessa, ja maakunnallisesti tärkeät koulutusalat tulee turvata. Ammattikoulujen ja ammattikorkeakoulujen merkitys alueen yrityksille on otettava huomioon. Lisäksi puitteet opiskelulle on oltava laadukkaat. Kenenkään ei tulisi opiskellessaan tai työtehtäviään hoitaessaan altistua esimerkiksi homevaurioista johtuville terveysriskeille. Koulurakennusten kunnossapitoon tulee kohdentaa nykyistä enemmän resursseja.

Nuorisotakuu vaarassa jäädä toteutumatta

Hallituksen lanseeraama nuorisotakuu on vaarassa jäädä toteutumatta. Varatut resurssit eivät riitä nuorisotakuun toteuttamiseksi ottaen huomioon nuorisotyöttömyyden kasvun ja ilman koulutustaikkaa jäävien nuorten määrän. Väestön resurssien lisäksi myös koulutustaikkojen vähentäminen uhkaa nuorisotakuun toteuttamista. Nuorisotakuulla tavoitellaan työllisyyden edistämistä ja syrjäytymisen ehkäisyä. Työpaikkojen luominen on työllisyyden kannalta

olennaisinta, mutta tämä on jäänyt varsin vähäiselle huomiolle. Myös oppisopimuskoulutusjärjestelmää tulee kehittää ja siihen tulee varata lisäresursseja. Syrjäytymisen ehkäisemisen kannalta nuorisotakuu ei ota huomioon suuremmissa syrjäytymisvaarassa olevia eli niitä, jotka ovat keskeyttäneet peruskoulun. Ehkäisevään nuorisotyöhön, oppilashuoltoon ja muihin varhaisiin toimenpiteisiin on ohjattava riittävästi resursseja. Näin voidaan parhaiten ehkäistä lasten ja nuorten syrjäytymistä.

Opiskelijoiden taloudellinen tilanne

Opintotuen sitomista indeksiin on odotettu pitkään, ja on hyvä, että se saadaan vihdoinkin aikaan. Sen sijaan opintotuen saamiselle asetettu 20 opintopisteen vuosittainen vähimmäisraja heikentää opiskelijoiden mahdollisuuksia nopeampaan valmistumiseen.

Luovilla aloilla työskentelevien asema

Suomessa vain suhteellisen pieni joukko luovilla aloilla työskentelevistä pystyy ansaitsemaan toimeentulonsa työllään suomalaisen taiteen tai kulttuurin saralla. Kehyspäättös ei mielestämme

edistä riittävästi luovien alojen työllistämismahdollisuuksia eikä paranna tarpeeksi taiteen ja kulttuurin parissa työskentelevien asemaa.

Liikunta

Liikunnan positiiviset vaikutukset yksilön terveyteen ovat ilmeiset. Sen avulla voidaan edistää ihmisten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä. Liikunnalla on positiivisia vaikutuksia kansantalouteen esimerkiksi terveydenhuollon kustannusten alenemisen ja paremman työhyvinvoinnin kautta kasvaneen tuottavuuden seurauksena. Liikunnan roolia ihmisten elämässä määrittää pitkälti kasvatus ja sitä kautta muodostunut asennoituminen liikuntaa kohtaan sekä liikuntamahdollisuudet. Valtiontalouden kehyspäättös ei mahdollista toivotulla tavalla suomalaisen liikunnan tehokasta ja kokonaisvaltaista edistämistä.

Mielipide

Edellä olevan perustella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 26 päivänä huhtikuuta 2013

Ritva Elomaa /ps
Kimmo Kivelä /ps
Mika Niikko /ps

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Hyvinvointivaltion perusta on aina ollut myös sivistyksen ja koulutuksen taso. Pääministeri Kataisen hallitus jatkaa päätöksillään tämän perustan, sivistyksen, alasajoa. Tämän hallituskauden aikana toteutetut leikkaukset ja nyt kehysriihessä tehty ratkaisut vievät pohjan pois hallituksen omalta tavoitteelta, jonka mukaan Suomi on maailman osaavin kansa vuonna 2020. Taloudellisesti vaikeina aikoina Suomessa on aina ennen panostettu osaamiseen ja koulutukseen uuden hyvinvoinnin luomiseksi. Nykyinen hallitus kuitenkin ajaa toimivaa koulutusjärjestelmäämme määrätietoisesti alas.

Hallituksen kehyspäätöksessä suurimmat sivistysleikkaukset kohdistuvat opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusindekseihin, jotka jäädytetään vuodeksi 2014. Lisäksi kuntiin kohdistuvat jättimäiset leikkaukset, jotka vaikuttavat vääjäämättä myös koulutussektorille. Me Keskustan edustajat emme näitä leikkauksia hyväksy.

Me Keskustan edustajat olemme huolissamme tieteellisen tutkimuksen rahoituksesta, koska sillä on tärkeä merkitys maamme tulevaisuudelle ja kansalaisten hyvinvoinnille. Hallituksen tekemät kehyspäätökset viime vuonna sekä tämän kevään uudet päätökset heikentävät tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoitusta. Suomen kilpailukyvyyn kasvu perustuu tietoon, osaamiseen ja innovaatioihin. Hallituksen tekemät säästötoimet tulevat valitettavasti näkymään Suomen kilpailukyvyssä ja myöhemmin kilpailukykyvertailussa. Meidän Keskustan edustajien mielestä jatkuvan leikkaamisen sijaan tarvitaan mahdollisuuksia uusiin suuntiin. Laadukas ja uutta luova tutkimus tarvitsee tukea.

Me Keskustan edustajat pidämme nuorten yhteiskuntatakuuta hyvänä ideana ja tärkeänä hankkeena. Sen toteutus kuitenkin ontuu pahemman kerran. Hallituksen toimien myötä se on vaarassa jopa murentua. On vastuutonta puhua maailman osaavimmasta kansasta, koulutuksen

kehittämisestä ja nuorten yhteiskuntatakuusta, kun samaan aikaan hallituksen tekemät koulutusleikkaukset työntävät nuoret syrjäytymiskierteeseen ja tekevät oppilaitosten arjesta yhä raskeampaa.

Nyt kehysriihessä myönnettyt lisämiljoonat oppisopimuskoulutukseen ovat vain pieni lisäys. Tämän vuoden talousarviossa oppisopimuskoulutuksesta leikattiin lähes saman verran. Hallitus ikään kuin siirtelee miljoonia euroja edestakaisin. Koulutuksen järjestäjien on tällaisessa epävarmuuden tilassa mahdotonta tehdä pitemmän tähtäimen suunnitelmia. Me Keskustan edustajat vaadimme, että hallitus osoittaa uutta rahaa suomalaisen hyvinvoinnin perustan eli laadukkaan ja kaikkien saatavilla olevan koulutuksen turvaamiseksi. Päätösten on oltava myös aiempaa johdonmukaisempia.

Me Keskustan edustajat emme voi hyväksyä ammatillisen koulutuksen aloituspaikkaleikkauksia. Kehysriihessä esitettyjen leikkausten kohtuullistamistoimet eivät riitä. Leikkaukset on tarkoitus toteuttaa vuoteen 2016 mennessä. Kun näihin lukuihin yhdistetään oppisopimuskoulutuksen alasajo ja tulevina vuosina lukiokoulutukseen kohdistettavat säästöt, näyttää siltä, että Suomen tulevaisuus korkean tason koulutuksen ja sivistyksen maana heikkenee. Kehysriihessä päätettiin jäädyttää vuoden 2014 ammattikorkeakouluindeksi, vaikka samaan aikaan viedään eteenpäin mittavaa ammattikorkeakoulu-uudistusta. Leikkaukset uhkaavat uudistuksen läpivientä. Ammattikorkeakouluilta on nyt leikattu kaikkein rajuimmin. Tehty päätökset, kehysriihi mukaan luettuna, nostavat ammattikorkeakoululeikkaukset noin 18 prosenttiin. Ammattikorkeakoulut käyvät parhaillaan läpi rajua rakennemuutosta. Hallituksen toimet eivät anna ammattikorkeakouluille mahdollisuutta kehittää toimintaansa ja tehdä kauaskantoisia rakenteellisia ratkaisuja.

Keskustajohtoisten hallitusten jälkeen opintotuki on jäänyt pahasti kehityksessä jälkeen.

Opintotuen sitominen indeksiin ja opintotuen rakentamiseen tehdyt ratkaisut ovat oikeansuuntaisia, mutta vielä riittämättömiä. Me Keskustan edustajat olemme harmissamme siitä, että perheelliset opiskelijat ovat jääneet vaille huomiota. Perheellisten opiskelijoiden asemaa on kii-reellisesti parannettava huoltajakorotuksella, jotta heillä olisi tasa-arvoiset mahdollisuudet opiskella.

Hallituksen kehyspätös jättää huomioimatta kokonaan homekoulujen elvytysrahapaketin. Kuntiin kohdistuu ennennäkemättömät valtion-osuusleikkaukset. Samalla hallitus jättää kunnat selviämään yksin valtavasta homepommista. Keskusta on esittänyt hallitukselle usean vuoden mittaista korjausohjelmaa, jolla home- ja sisäilmaongelma saataisiin kuriin. Mikäli nyt ei toimita pikaisesti, kantavat päiväkotij- ja koulu-iässä olevat lapset ja nuoret raskaan taakan homelaskusta tulevana terveysongelmina.

Meidän Keskustan edustajien mielestä taiteen ja kulttuurin koko maan kattava verkosto on turvattava. Alueellisesta kulttuuritarjonnasta ei tule tinkiä huonojen talousaikojen vuoksi. Teattereiden, orkestereiden ja museoiden rooli kulttuurin tarjoajana on merkittävä tekijä alueilla.

Indeksien jäädyttämisen vaikutus vapaan sivistystyön määrärahoihin vuonna 2014 on 3,7 miljoonaa euroa. Olemme tilanteessa, jossa jo aikaisemmat leikkaukset ovat aiheuttaneet henkilöstöleikkauksia. Kansanopistojen ja kansalaisopistojen työ halvaantuu ennakoimattomien leikkausten vuoksi. Kärsijöiksi joutuvat vähävaraiset ja työttömät.

Mielipide

Edellä olevan perustella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 26 päivänä huhtikuuta 2013

Inkeri Kerola /kesk
Tuomo Puumala /kesk
Simo Rundgren /kesk